

EKONOMİNİN ve EMEĞİN NABZI

Mart 2025 / Sayı 9

Editör: Prof. Dr. Mustafa Durmuş

KADINLAR SENDİKALARLA
SENDİKALAR KADINLARLA
GÜÇLÜ!
TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

- Enflasyon Gerçekten Düşüyor Mu?
- İşsizlik Nasıl Azalıyor?
- Ekonomi Büyürken Halk Yoksullaşıyor!
- Yolsuzluk Algı Endeksi'nde Türkiye'nin Yeri
- Patronlara Yeni Destek Yolda!
- Tez-Koop-İş Sendikası Üyeleri Yaşam Koşulları Araştırması
- Aşırı Vergi Sadece Ekonomiyi Değil İnsanı da Öldürüyor!
- Dünya Kadınlar Günü'nde Türkiye'de Her 3 Kadından Sadece 1'i İşgücüne Katılıyor!
- Geleceğe İlişkin Küresel Ekonomik Beklentiler İyimser Değil!



TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası

Enflasyon Gerçekten Düşüyor Mu?

TÜİK'in enflasyonu düşüyor, halkın enflasyon beklentisi artıyor (!)

TIM CAMPBELL
© 2025
COUNTERPOINT
Licensing and Syndication

TÜİK'e göre bu yılın şubat ayında aylık enflasyon %2,27 ve yıllık enflasyon %39,05 olarak gerçekleşti. Enflasyonun beklentilerin altında çıkmasının bir nedeni baz etkisi. **Baz etkisi**, karşılaştırılan iki dönemden (Şubat 2024-Şubat 2025) ilkinde ortaya çıkan aşırı bir yükselişin veya düşüşün ikinci dönem enflasyonu üzerindeki yanıltıcı etkisidir. Tıpkı yere atılan bir lastik topun önce çok sıçrayıp sonra giderek her seferinde daha az sıçraması ve sonunda sabitlenmesi gibi bir etki yaratır. Nitekim geçen yılın şubat ayında enflasyon aylık %4,53 ve yıllık %67,07 idi (yani çok daha yüksekti).

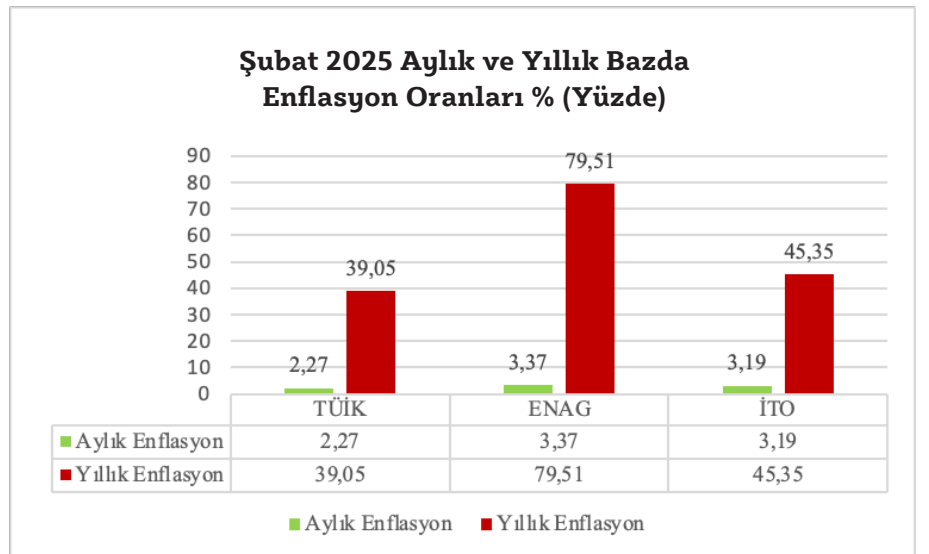
Şubat ayında enflasyondaki düşüşün bir diğer nedeni de sağlık kuruluşlarında alınan muayene katılım paylarına ocak ayında getirilen zammın bir kısmının, şubat enflasyonunu düşük gösterebilmek için, 23 Şubat'ta geri alınmasıdır (ocak ayında bu kaleme yapılan zammın enflasyona etkisi 0,56 puan oldu).

Ana harcama gruplarındaki enflasyon açısından, aylık bazda en fazla artan ana gruplar %9,92 ile eğitim, %4,58 ile konut ve %3,17 ile gıda oldu. Bu da enflasyonun yükünü, gelirlerinin önemli bir kısmını kira ve beslenme giderlerine harcayan emekçilerin taşımaya devam ettiğini gösteriyor. (<https://data.tuik.gov.tr>, 3 Mart 2025).

Diğer yandan, TÜİK'e göre enflasyon aylık %2,27 ve yıllık %39,05 iken, İTO'ya göre bu oranlar sırasıyla; %3,19 ve %45,35 ve ENAG'a göre %3,37 ve %79,51 oldu. (

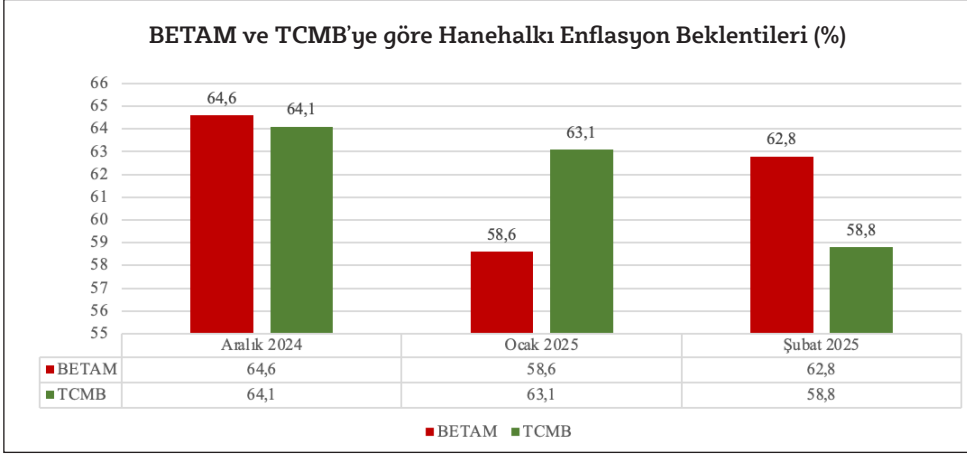
retgazetesi.com, 1 Mart 2025; <https://enagrup.org>, 3 Mart 2025). Böylece ENAG ile TÜİK arasındaki yıllık enflasyon farkı iki katı buluyor. Keza İstanbul Planlama Ajansı'na göre, şubat ayında İstanbul'da 4 kişilik bir ailenin yaşam maliyeti 85,453 TL oldu. Yani yıllık resmi (manşet) enflasyon %39,05 iken İstanbul'da yaşam maliyeti yıllık %54,5 ve aylık %3,1 arttı. Bu da 4 kişilik bir ailede iki ebeveynin de asgari ücretle çalıştığı varsayıldığında, haneye giren gelirin yaşam maliyetinin yarısını dahi karşılayamadığını gösteriyor. (<https://ipa.istanbul/yayinlarimiz/genel/istanbulda-yasam-maliyeti-subat-2025>, 3 Mart 2025).

Gelenek sürüyor, TÜİK verisi diğerlerinin altında kalmaya devam ediyor



Halkın enflasyon beklentisi %63

Resmi ve resmi olmayan veriler arasındaki farklılıklar "gerçekleşen enflasyon" ile sınırlı değil. "Beklenen enflasyon" da kurumlara ve aktörlere göre değişiklik gösteriyor.



Öyle ki TÜİK yıllık enflasyonu düşürmeye devam ederken, hanelerin enflasyon beklentisi artıyor. BETAM'ın araştırmasına göre hane halkı enflasyon beklentisi, bir önceki aya kıyasla %4,2 oranında artarak %62,8 oldu. Yoksulluğun kadınları erkeklere göre daha fazla etkilediği gerçeği de enflasyon beklentilerine yansdı. Kadınlarda enflasyon beklentisi %66,5 oldu (erkeklere kıyasla 6 puan daha yüksek). Diğer yandan en yüksek enflasyon beklentisi, asgari ücretin yarısı kadar aylıklarla geçinmeye zorlanan emeklilik çağındaki grupta ortaya çıktı (55-64 yaş grubunda %68,7, 65 yaş ve üstü grupta ise %63,7). (Gökhan Şahin Güneş, "Hane halkı Enflasyon Beklentisinde Yükseliş", Hane halkı Enflasyon Beklentileri: Şubat 2025, BETAM, 24 Şubat 2025).

Buna karşılık BETAM'ın enflasyon beklentileri araştırması ile Merkez Bankası (TCMB) anketleri arasında göz ardı edilemeyecek farklar bulunuyor. Merkez Bankası'na göre enflasyon beklentisi istikrarlı biçimde düşüyor: Banka yılbaşında %21'lik tahminini %24'e çıkarmak durumunda kalsa da Piyasa Katılımcıları yıllık enflasyonun %28,3; reel kesim %41,9 ve ev kadınları ise %50-60 arasında olmasını bekliyor. (Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları Anketi, Şubat 2025).

Market fiyatları: Marka aynı, gramaj aynı, fiyat çok farklı

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Merkez Bankası tarafından oluşturulan, teknik altyapısını ise TÜBİTAK'ın hazırladığı marketfiyatları.org sitesinde, A101, BİM, CarrefourSa ve Migros gibi zincir marketlerin fiyat verileri yer alıyor. Sitedeki verilerde aynı mar-

ka ve gramajdaki bir üründe %112'ye varan farklar söz konusu. Bu farklılıklar TÜİK'in enflasyon sepetine yansıtılmadığı için TÜİK'in gıda enflasyonu, marketlerdeki fiyat artışlarının çok altında kalıyor. (Hüseyin Gökçe, "Aynı üründe fiyat farkı yüzde 112", <https://www.ekonomim.com/ekonomi/ayni-urunde-fi-yat-farki-yuzde-112-haberi>, 24 Şubat 2025)

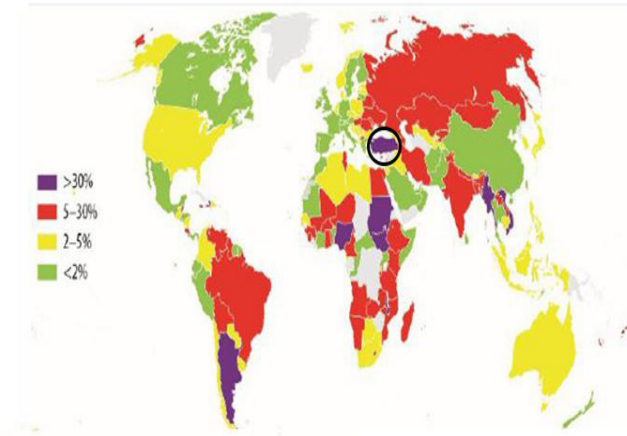
Giyim ve ayakkabı grubu fiyatlarındaki aşırı fark

Şubat ayında, daha önceki aylarda olduğu gibi, giyim ve ayakkabı grubu enflasyonunun hızla düştüğü görülüyor. Böyle bir düşüş mevsimlik indirimler zamanında mümkün olabilir ama bu düşüş son bir yıldır devam ediyor. Giyim ve Ayakkabı grubu enflasyonu şubat ayında TÜİK fiyat endeksine göre %20'ye inmiş durumda. Halbuki İTO endeksinde aynı ürünlerdeki enflasyon %67,2. Bebek giyimi gibi bazı kalemlerde de yıllık enflasyon aylardır eksi değerler alıyor yani fiyat düşüşü söz konusu. (<https://t24.com.tr/yazarlar/ercan-uygur/tuik-mahkemesi-enflasyon-buyume>, 5 Mart 2025)

TÜİK'in açıkladığı enflasyon verilerine olan güvensizlikse bir kez daha yargıya taşındı. Daha önce DİSK'in yaptığına benzer bir biçimde, bir eski Yargıtay Ceza Dairesi Onursal Üyesi 2024 yılında, TÜİK aleyhine "enflasyon verileri asılsız" diyerek dava açtı. "TÜİK, enflasyon verilerini düşük gösterdiği için emekliler de daha düşük maaş alıyor" gerekçesiyle açılan davanın ilk duruşması mart ayında yapıldı ve TÜİK'ten ikinci kez savunma istendi. (<https://ankahaber.net>, 5 Mart 2025).

Türkiye gıda enflasyon

Gıda Enflasyonu Isı Haritası



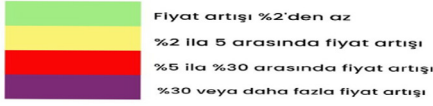
Kaynak: International Monetary Fund, Haver Analytics, Trading Economics, and World Bank Real Time Price estimates.

Not: Gıda enflasyonu her ülke için Ekim 2024 - Ocak 2025 aralığındaki en son aya dayanmaktadır. Bu hesaplamada, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) içindeki gıda bileşeni ve genel TÜFE verileri kullanılmıştır.

Dünyada Gıda Enflasyonu

Gıda Enflasyonu Şubat 2024 - Ocak 2025
(Yıllık bazda yarıyıllık % değişim)

Ülke/Ekonomi	Şub 24	Mar 24	Nis 24	May 24	Haz 24	Tem 24	Ağu 24	Eyl 24	Ekim 24	Kas 24	Ara 24	Oca 25
Arjantin	303,8	308,3	293,0	289,4	285,1	275,6	236,9	201,4	183,2	147,1	94,7	
Filistin	43,6	51,4	34,5	36,4	33,4	30,8	36,9	78,3	115,2	121,0	80,1	
Türkiye	71,0	70,5	68,4	69,9	68,2	59,0	44,4	43,5	45,1	48,9	43,6	41,5
Çek Cumhuriyeti	-5,1	-6,6	-3,6	-4,4	-4,8	-3,8	-2,3	0,3	-0,5	0,5	1,3	4,8
Norveç	6,3	6,3	6,7	5,2	4,9	4,9	4,5	3,8	3,8	4,1	3,9	4,7
Letonya	1,1	0,0	0,3	0,5	1,1	2,0	3,4	4,5	5,3	4,5	4,9	4,0
ABD	2,2	2,2	2,2	2,1	2,2	2,2	2,1	2,3	2,1	2,4	2,5	2,5
Slovenya	1,8	0,8	-0,1	-0,4	0,4	1,0	1,4	1,5	1,2	2,1	2,3	2,3
Hollanda	0,3	0,3	0,5	0,4	0,4	0,6	1,1	1,6	1,5	1,8	2,3	2,3
İngiltere	5,0	3,9	2,8	1,6	1,3	1,4	1,3	1,6	1,7	1,9	1,9	
Litvanya	-0,7	-1,4	-1,7	-0,8	-0,6	-0,7	0,0	-0,5	0,5	1,3		
Levige	0,7	-0,5	0,8	0,3	-0,4	0,1	-0,2	0,2	-0,4	-0,9	-1,2	
Levige	0,9	-1,0	0,4	1,3	0,8	0,7	1,0	1,7	1,5	1,3	1,1	
Suudi Arabistan	1,3	0,9	0,7	1,5	1,1	0,4	1,1	1,0	0,1	0,5	1,0	
Çin	2,2	1,9	1,8	1,8	1,9	1,8	1,8	1,0	0,9	0,9	0,9	
Almanya	0,9	-0,7	0,5	0,6	1,1	1,3	1,5	1,6	2,3	1,8	2,0	0,8
Fintlandiya	-0,5	-1,6	-0,3	-0,6	-0,4	-0,3	-0,1	0,4	0,2	0,9	0,5	



(World Bank, Food Security Update, 14 February 2025)

Ülkemizde yüksek enflasyon, tıpkı ÖTV, KDV ve Gelir Vergisi gibi, emekçilerden alınan çok ağır bir vergiye dönüştü. Öyle ki halkın elindeki TL'nin satın alma gücü azaldıkça kendini gösteren 'enflasyon vergisi' halkın refahında daha da düşürüyor, halkı daha da yoksullaştırıyor. Yani yüksek enflasyon tıpkı adaletsiz bir vergi gibi işlev görüyor ve toplumsal zararın yükünü emekçilerin omuzlarına yıkıyor.

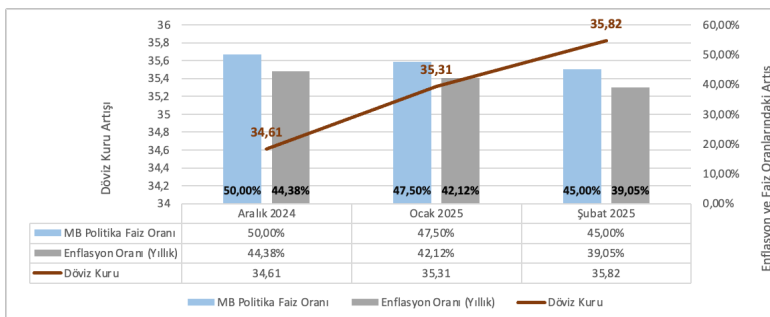
Tablo: Emek Gelirlerinde Enflasyon Nedeniyle Yaşanan Tekil Erime (Ocak-Şubat 2025)

Emek Gelirleri	Nominal Net Ücret/maaş/Aylık (TL)	Enflasyona Göre Erime (TL)
Asgari Ücret	22.105	1.640
Asgari ücretin 1.5 katı	31.400	2.330
Asgari ücretin 2 katı	40.696	3.020
Asgari ücretin 2.5 katı	49.992	3.709
Asgari ücretin 3 katı	59.288	4.399
En düşük memur maaşı	43.726	5.015
En düşük emekli aylığı	14.469	1.074

DİSK-AR, Mart 2025 Ücret Kayıpları İzleme Raporu, <https://arastirma.disk.org.tr/?p=12665>, Erişim Tarihi (11.03.2025).

Bu yılın ilk 2 ayında emekçiler yüksek enflasyondan dolayı ciddi maddi kayıplara uğradılar. Emekçilerin neredeyse %50'sini oluşturan asgari ücretlerin kaybı 1,640 TL oldu. Enflasyonun ağır bir toplumsal maliyeti de söz konusu. Yüksek enflasyon ulusal parayı değersizleştirerek toplumun ekonomik temelini sarsıyor. Çünkü bu yolla yurttaşların varlıklarının önemli bir kısmına dolaylı olarak da olsa el konuluyor, bir tür mülksüzleştirme yaşanıyor. Keza, bu süreç toplumun büyük bir kısmını yoksullaştırdığı gibi, gelecekteki iktidarların borçlanma kabiliyetini de baltalıyor.

Faiz indikçe döviz kuru yükseliyor



(Merkez Bankası, TÜİK)

Sayı: 9/ Mart 2025

Tez-Koop-İş Sendikası Süreli Yayın Organı

Tez-Koop-İş Adına Sahibi:

Haydar Özdemiroğlu

(Genel Başkan)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çağdaş Duyar

(Tez-Koop-İş Sendikası

Genel Örgütlenme Sekreteri)

Editör:

Mustafa Durmuş

Yayın Hazırlığı ve Düzenleme:

Genel Eğitim Sekreterliği

Yasal Haldar: Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve tasarım unsurlarının bir bölümü veya tamamı (elektronik ortamda çoğaltılmak da dahil) alıntının kaynağı belirtilerek yapılabilir. Yazılardaki görüşler yazarlarına aittir ve sendika tüzel kişiliğini hiçbir biçimde bağlamaz. Dergiye iletilen yazı, belge, fotoğraf, karikatür gibi ürünler geri gönderilemez.

Yönetim Yeri ve İletişim Adresleri:

Tez-Koop-İş Sendikası Genel Merkezi

Mebusevleri, İller Caddesi No:7

06580 Tandoğan- Ankara

Tel: 0312 213 34 44 • **Faks:** 0312 213 34 30

İnternet: www.tezkoopis.org

Elektronik posta:

sendika@tezkoopis.org

x.com/tezkoopissndk

www.facebook.com/tezkoopissndk

www.instagram.com/tezkoopis/

www.youtube.com/@sendikatezkoopis

Baskı Tarihi: Mart 2025

Baskı: Önka Matbaacılık

Zübeyde Hanım Mah. Sebze bahçeleri Cad.

No: 80/32 Altındağ/Ankara

Tel: 0312 384 26 85 onkamatbaa@gmail.com

Yayın türü: Tez-Koop-İş dergisinin ekidir.

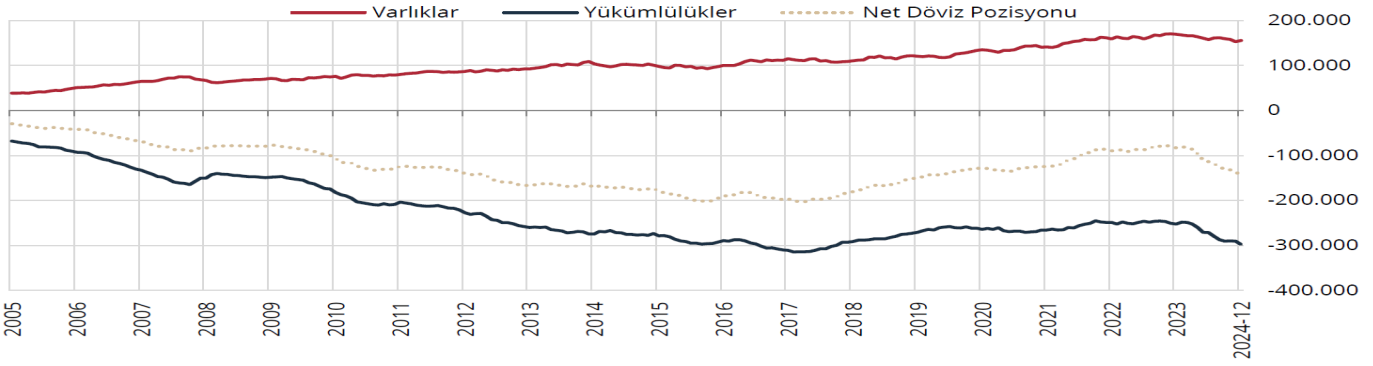
Aylık Yaygın Süreli Yayın

ISSN: 2630-5666

Şubat enflasyonunun beklentinin altında gelmesi mart ayında politika faizinin indirilmeye devam edileceğinin de bir göstergesi. Faiz indirimlerinin enflasyon üzerindeki etkisi (resmi enflasyonun gerçek enflasyonun altında gösterilmesinden ötürü) tam olarak hesaplanamasa da bu indirimlerin döviz kurunu yükselttiği görülüyor. Geçtiğimiz haftalarda, döviz kurundaki artışı sınırlı tutabilmek ve böylece sıcak para girişini sürdürebilmek için TCMB'nin piyasaya milyarlarca dolar döviz sattığı ve bunun da döviz rezervlerini düşürdüğü biliniyor. Nitekim Merkez Bankası'nın toplam brüt döviz rezervleri, 28 Şubat ile biten hafta itibarıyla 2,94 milyar dolar azalarak 97 milyar 697 milyon dolardan 94 milyar 757 milyon dolara geriledi.

Şirketlerin döviz açığı arttı

Grafik 1: Net Döviz Pozisyonu - Varlık ve Yükümlülükler (Milyon ABD Doları)

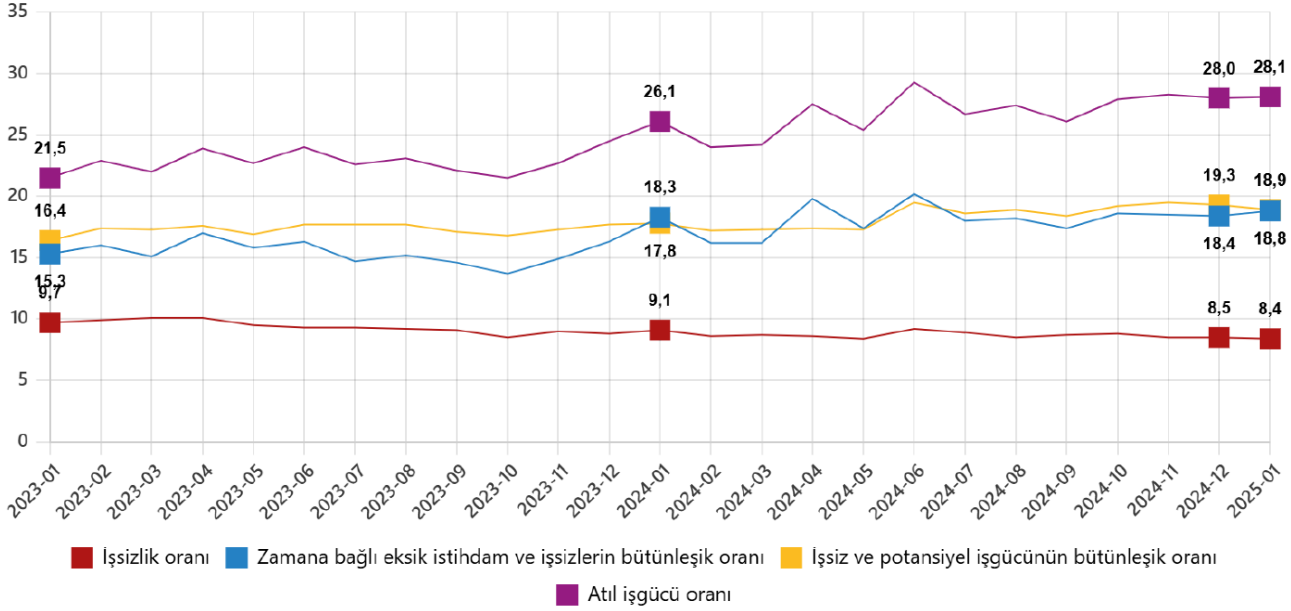


Merkez Bankası verilerine göre reel sektörün net döviz açık pozisyonu Aralık 2024'te 141,93 milyar dolara yükselerek Nisan 2020'den bu yana en yüksek seviyesini gördü. Yabancı para ile borçlanmanın görece uygun

maliyetli olması ve yurtdışı tahvil ihracı yoluyla sağlanan kredilerin içinde uygulanan sıkı para politikasına tercih edilmesi reel sektörün döviz açık pozisyonunu arttırdı. (*Finansal Kesim Dışındaki Firmaların Döviz Varlık ve Yükümlülükleri, TCMB Veri Yönetişimi ve İstatistik Genel Müdürlüğü Aralık 2024 (6 Mart 2025)*). Şirketlerin döviz borçları ile döviz cinsinden varlıkları arasındaki farka **döviz açık pozisyonu** deniliyor. Bu fark ne kadar fazlaysa şirketlerin temerrüt (borcu geri ödeyememe) riski o kadar artar.

İşsizlik Nasıl Azalıyor?

Mevsim etkisinden arınmış işgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler, Ocak 2023 - Ocak 2025 (%)



İşsizlik oranını %8,4'e düşüren etken

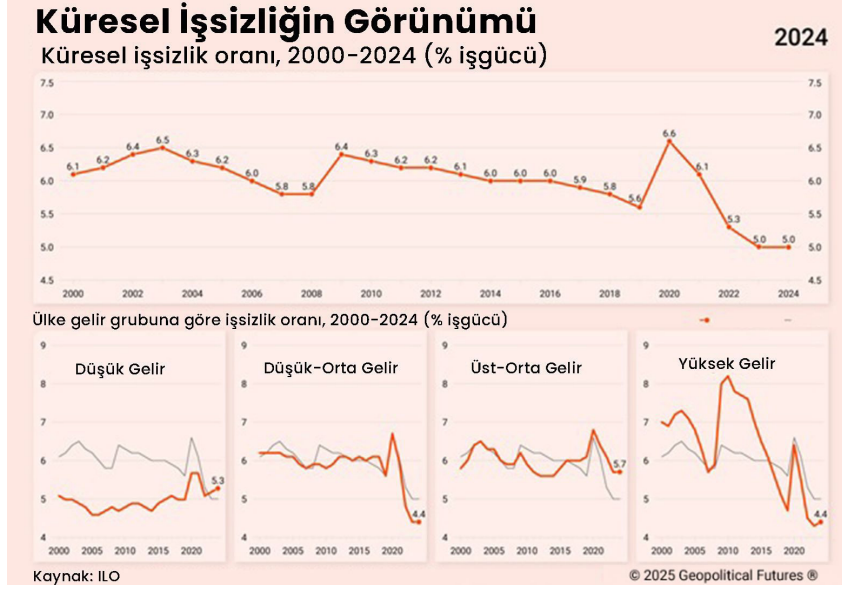
TÜİK'e göre; 15 ve daha yukarı yaşta bulunan kişilerde işsiz sayısı 2025 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre 25 bin kişi azalarak 3 milyon 2 bin kişi oldu. **Genel İşsizlik Oranı** ise 0,1 puan azalarak **%8,4** seviyesinde gerçekleşti.

İşsizlik oranı **erkeklerde %6,5'e** düşerken, **kadınlarda %12,1'e** çıktı. Yani kadınlar erkeklere göre daha fazla işsiz kaldı. 15-24 yaş grubunu kapsayan **genç nüfusta** işsizlik oranı 0,8 puan azalarak **%14,9** oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı; erkeklerde %10,6, kadınlarda ise %22,7 olarak tahmin edildi. Ancak 15-34 yaş grubundaki genç nüfus 24,3 milyon iken bu gençlerin 6,6 milyonu yani **%27'si ne eğitime devam ediyor ne çalışıyor**. Diğer yandan, istihdam edilenlerin sayısı da 195 bin kişi azalarak 32 milyon 531 bin kişi, **genel istihdam oranı** ise 0,3 puan azalarak **%49,2** oldu. Bu oran **erkeklerde %66,4** iken **kadınlarda %32,3** olarak gerçekleşti.

“Zurnanın zırt dediği yer”

İşgücüne katılma oranı ise 0,4 puan (219 bin kişi) azalarak **%53,7** olarak gerçekleşti. Bu oran **erkeklerde %71,0** iken **kadınlarda %36,7** oldu. İşsizliğin azalma nedeni işgücüne katılım oranındaki bu düşüş. Kısaca, çalışmak isteyen az olanın işsizliği de az oluyor. Son 10 yıldır bu oranı %52-54 arasında geziniyor.

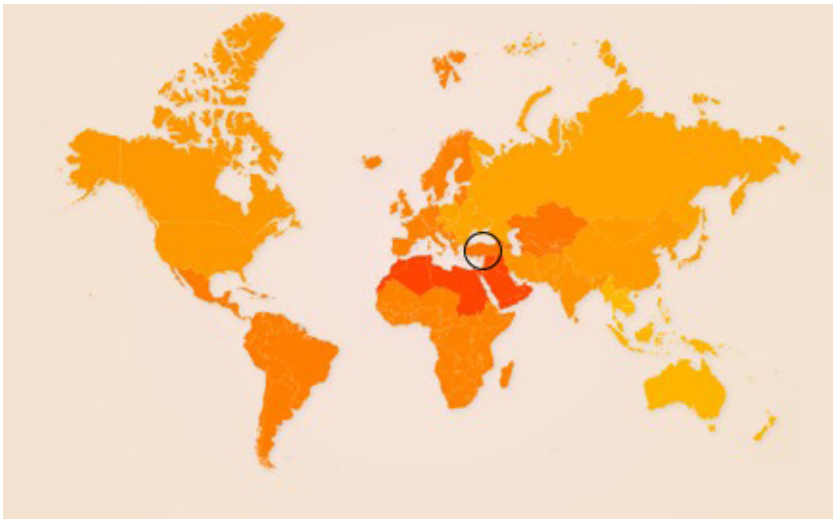
Böylece Genel İşsizlik Oranı (Dar Anlamda İşsizlik) aralıktan ocağa 0,1 puan azalarak %8,4 olurken, işgücünü de hesaba katan işsizlik oranı, potansiyel işgücündeki 220 binlik düşüş sonucu %19,3'ten %18,9'a geriledi. Zamana bağlı eksik istihdamı hesaba katan işsizlik oranı ise 0,4 puan artarak %18,8 oldu. İkisinin bileşiminden oluşan **Atıl İşgücü Oranı** ise (**Geniş Anlamda İşsizlik**) %28'den **%28,1'e** yükseldi.



Türkiye işsizliğin en fazla olduğu ülkelerden biri

2024 yılında Ukrayna ve Orta Doğu'daki çatışmalar ve sıkı para politikaları küresel ekonominin yavaşlamasına yol açtı ama küresel işsizlik son on yılların en düşük seviyesi olan %5'te sabit kaldı.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) bundan böyle işsizliğin bu kadar düşük kalmasını beklemiyor. Hem düşük hem de yüksek gelirli ülkelerde halihazırda bir artış eğilimi ortaya çıktı. Bu arada, istihdamdaki büyümeye rağmen, sürekli yüksek seyreden enflasyon nedeniyle birçok ülkede reel ücretler düştü.



(<https://geopoliticalfutures.com/low-global-unemployment-wont-last> (14 February 2025))

Kitlesel işsizliğe karşı çözümler

Neo-liberal iktisatçılar ve OECD gibi kuruluşlar, kitlesel işsizliğe karşı işgücü piyasalarının esnekleştirilmesini, kısa ve esnek çalışma biçimindeki çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılmasını öneriyorlar. Böylece işçilik maliyetlerinin azaltılarak işverenlerin daha fazla işçi talep etmelerinin mümkün olduğunu savunuyorlar. Gerçekte bu tür uygulamalar emek sömürsünün artmasıyla, emeğin güvencesizleştirilmesiyle ve örgütsüzleştirilmesiyle sonuçlanıyor.

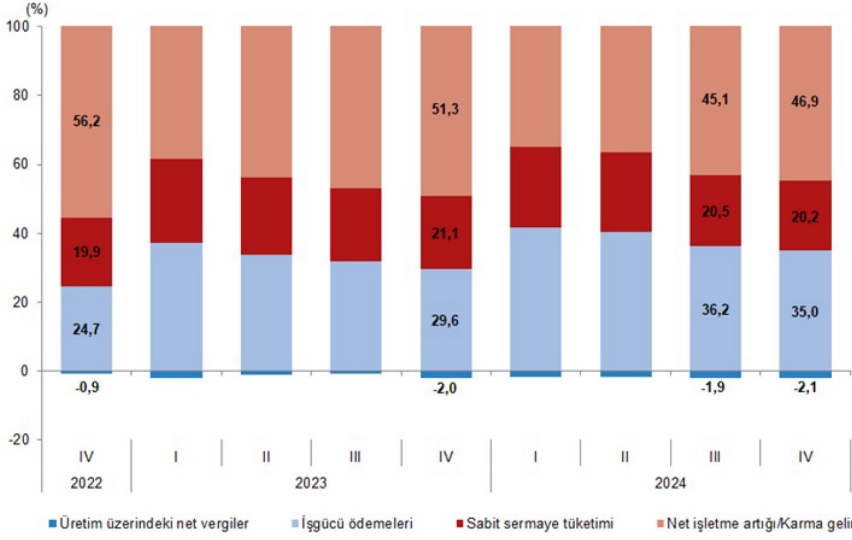
Sosyal demokrat iktisatçılar (D. Rodrik), nitelikli ve iyi ücretli istihdama yoğunlaşarak, işgücü verimliliklerinin artırılması stratejisini önerirler. Bu stratejinin üç ayağı var: **(i)** Mevcut işlerdeki verimlilik ve beceri düzeyini yükseltmek. Bu yönetsel iyileştirmeler ve yeni teknoloji sunumlarıyla yapılabilir. **(ii)** İyi nitelikli istihdamı artırmak. Bunu yerli firmaları destekleyerek ya da yabancı yatırımcıyı getirerek yapmak mümkün. **(iii)** Başta riskli iş gruplarında çalışanlar üzere işçilerin iyi işlere erişebilmelerini sağlayabilmek için onlara geliştirme eğitim-programları sunmak ve aktif işgücü piyasası politikaları uygulamak.

Marksist iktisatçılara göre ise **(R. Wolff)**, kapitalizm düzenli olarak işsizlik üretir. Çözüm demokratik işçi kooperatifleridir. Bu yaklaşıma göre, kapitalist sistemin işsizliği yeniden üretmesinin maddi nedenleri var: **(i)** Yedek Sanayi Ordusunun (işsizler ordusu) varlığı ve yeniden üretilmesi, ücretleri artırmadan patronların yeni yatırım yapmasına imkân tanıyor. **(ii)** İşsizlik işçi sınıfını kontrol etmeye, disiplin altına almaya yarar. İşsizlerin acil işe acil ihtiyaçları varsa, bu durum işverenlere mevcut işçilerini bu zor durumdaki, dolayısıyla da daha ucuza çalışmaya razı işsizlerle

değiştirme imkânı verir. Bunu yedek sanayi ordusunu sürekli büyütüp, küçülterek yani canlı tutarak yapar. (iii) Demokratik işçi kooperatiflerinin oluşturulması. Özel sektörün yarattığı, ucuz ve emek sömürsü içeren istihdama ve krizlerin neden ol-

duğu işsizliğe gerçek alternatif ise işsizlerin **işçi kooperatiflerinde örgütlenmesidir**. Bu kooperatifler devletle sözleşme yaparak kamuya yararlı mal ve hizmet üretiminde bulunurlar. Bu seçenek aslında en iyi seçenektir. Zira yeni bir işçi kooperatif örgütlenmesi sunar. Böylece kapitalist bir işletme ile kooperatif bir işletmedeki çalışma koşullarının, ürün kalitesinin, ürün fiyatlarının, ücret düzeylerinin, toplumsal sorumlulukların nasıl farklılaştığı da gösterir. Ayrıca bu proje hayata geçirilebilir bir projedir.

Ekonomi Büyürken Halk Yoksullaşıyor!



(Gelir yöntemiyle GSYH bileşenlerinin Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payları, IV. Çeyrek: Ekim-Aralık, 2024, <https://data.tuik.gov.tr>, 28 Şubat 2024)

Türkiye Ekonomisi Geçen Yıl %3,2 Büyüdü

Ekonomideki büyüme (GSYH artışı), üçer aylık dönemlerde olmak üzere, 3 yöntemle ölçülüyor. Üretim, Harcama ve Gelir yöntemi. **Üretim yöntemiyle** yapılan ölçüme göre; 2024 yılında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) bir önceki yıla göre %3,2 büyüdü ve 43,4 trilyon TL ve **kişi başı gelir 507,615 TL** (15,463 dolar) oldu.

Üretim sektörleri itibarıyla; İnşaat sektörü %9,3'lük büyüme ile ilk sırada yer alırken, net vergiler (kamu) %7,7 ile ikinci sırada, finans ve sigorta faaliyetleri sektörü %4,9 büyüme ile üçüncü sırada yer aldı. Sanayi sektöründeki büyüme ise sadece %0,5'te kaldı. Bu durum, giderek yavaşlayan ekonomik büyümenin asıl

Düşük kur kişi başı geliri olduğundan yüksek gösteriyor!

Ayrıca kişi başı gelirin 15 bin doların üzerine çıkmasının nedeni TL'nin, uygulanan para politikası sonucunda, aşırı değerli tutulması yani döviz kurunun baskılanması. Böylece düşük kurdan kişi başı gelir olması gerekenden daha fazla çıkıyor. İkinci olarak, ülkedeki sığınmacı/mültecilerin yer aldığı kayıt dışı faaliyetler kişi başı gelir hesabında dikkate alınmıyor. Böylece kişi başı gelir hesaplanırken milli gelir 90 milyonun üzerinde bir rakama bölünmesi gerekirken, nüfus 86 milyon olarak hesaplanıyor ve kişi başı gelir olması gerekenin üzerinde çıkıyor.

Harcamalar yöntemiyle ölçüldüğünde; 2024 yılında gayrisafi sabit sermaye harcamaları %3,9 artış ile ilk sırada yer alırken, %3,7 ile yerleşik hane halkı özel tüketim harcamaları ikinci ve %1,2 ile devletin nihai tüketim harcamaları üçüncü sırada yer aldı. Mal ve hizmet ihracatı %0,9 artarken ithalat %4,1 azaldı. Bu durum ilk yöntem ile uyumlu zira sabit sermaye yatırımlarının büyük kısmı inşaat ve alt yapı ile ilgili deprem harcamalarından oluşuyor. İhracatın neredeyse hiç artmamış olması ise cari açığın ülke ekonomisinin yumuşak karnı olmayı sürdürdüğünü gösteriyor.

Gelir yöntemiyle ekonomik büyüme, ortaya çıkan gelir artışının çeşitli sosyal sınıflar ve kesimler arasında nasıl bölüştüğünü açıklıyor. Her ne kadar 2024 yılında (bir önceki yıla göre) işgücü ödemelerinin milli gelir içindeki payı artmış gibi görünse de 2024 yılında bu pay sürekli olarak düştü ve örneğin üçüncü çeyrekte %36,2 olan bu pay dördüncü çeyrekte

Ekonominin ve Emeğin Nabzi

%35,0'a geriledi. Üstelik bu süre içinde çalışan işçi sayısında artış oldu. Nitekim sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörleri toplamında ücretli çalışan sayısı 2024 Aralık ayında %2,2 arttı ve ücretli çalışan sayısı bir önceki yılın aynı ayında 15 milyon 244 bin 39 kişi iken, 2024 yılı aralık ayında 15 milyon 582 bin 255 kişi oldu. (TÜİK, Ücretli Çalışan İstatistikleri, Aralık 2024, 14 Şubat 2025).

Bu veriler ülke ekonomisi büyüse de bu büyümenin yarattığı ekonomik refahın eşit dağıtılmadığını ve emeğin refaktan aldığı payın her geçen ay daha da azaldığını ortaya koyuyor.

Türkiye ekonomisi son 10 yılda reel olarak %59 büyüdü!

Sıra	Ülke	2015 GSYH (ABD doları)	2025 GSYH (ABD doları)	Değişim (%)
1	Hindistan	2.4 Trilyon	4.3 Trilyon	77
2	Çin	11.2 Trilyon	19.5 Trilyon	74
3	Türkiye	0.918 Milyar	1.5 Trilyon	59
4	Endonezya	0.990 Milyar	1.5 Trilyon	51
5	Dünya (ortalama)	85.2 Trilyon	115.3 Trilyon	35

(G-20 Ekonomileri Arasında 2015-2025 Döneminde En hızlı Büyüyen Ekonomiler, <https://www.imf.org/external/datamapper>, 4 Mart 2025)

Türkiye ekonomisi son 10 yılda reel olarak %59 büyüdü. Böylece Hindistan ekonomisinin (%77) ve Çin'in (%74) ardından en fazla büyüyen üçüncü ekonomi oldu. GSYH'sini (2025 doları cinsinden) son 10 yılda 918 milyar dolardan 1,5 trilyon dolara çıkardı. Bu zaman zarfında ülke nüfusu 78,2 milyondan 85,7 milyona yükseldi. Yani ülke nüfusu 7,5 milyon (%9,6) arttı. Böylece net ekonomik büyüme %49,4 oldu.

Diğer yandan, ülkedeki yoksulluk devasa biçimde arttı. Öyle ki ülke nüfusunun neredeyse %80'i yoksulluk sınırında, yarısı ise açlık sınırında yaşıyor. Ekonomi bu kadar büyürken yoksulluğun bu boyutlara ulaşmasının nedeni yaratılan gelirin son derece adaletsiz bölüşürülmesi ve emekçilerin açlık ücreti karşılığında uzun saatler çalıştırılması yani yoğun emek sömürsüdür.

Öyle ki (TÜİK verileri doğru kabul edildiğinde) ülkenin %80'inin geliri 16 bin dolardan daha az. En düşük %20'lik hane halkının yıllık kişi başı geliri 4.870 dolar, ikinci %20'nin 8.070 dolar, üçüncü %20'nin 11.280 dolar, dördüncü %20'nin 16.000 dolar ve en yüksek %20'nin 37.200 dolar. Genel ortalama ise 15.463 dolar. (Etkili Haber@etkilihaber, 15 Mart 2025).

Keza, Strateji Bütçe Başkanlığı'nın verilerine göre, ortalama bir emeklinin maaşı 22 yılda, kişi başına milli gelirin %57'sinden %37'sine, en düşük emekli aylığı baz alındığında %29'una geriledi. 2002'de ortalama emekli sandığı emeklisi aylığı asgari ücretin %272,4'ü seviyesindeyken, bugün bu oranın %93'ü düzeyine indi. En düşük SSK emekli aylığı asgari ücretin %139,4'ü iken, şimdi bu oran %71,4'e düştü. Ortalama memur maaşı 2002'de asgari ücretin 3 katından fazlayken bugün fark 2 kata geriledi. (ekonomim.com, 17 Mart 2025).

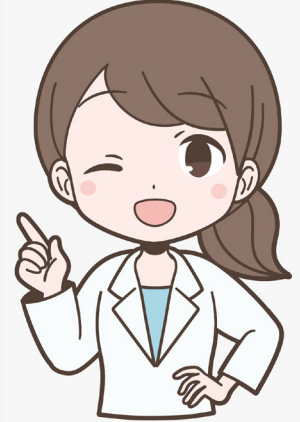
Ekonomik büyümeye bakış değişmeli

Artık "kişi başı gayri safi yurtiçi hasılanın büyümesi" anlamına gelen ekonomik büyümenin, tüm dünyada yapıldığı gibi, Türkiye'de de niteliksel olarak sorgulanması gerekiyor. Ekonomik büyüme, tek başına, bir toplunun (özellikle de emekçilerin) iyi olma halini ölçme konusunda son derece yetersiz, hatta yanıltıcı bir ölçüm biçimi. Çünkü bu kavram, piyasa işlemlerinin parasal büyüklüğünü gösterse de gerçekte emekçilerin yaşam kalite-



tesinin, emek ve doğa üzerinde yaratılan tahribatın, ezilen kimliklerin, kadınların ne durumda olduğunu anlatmıyor. Ancak bu yetersizlik sermaye iktidarlarının, özellikle de otokratik yönetimlerin bu kavrama dört elle sarılmalarını engellemiyor. Çünkü siyasal, sosyal ve ekonomik hayatın diğer alanlarındaki başarısızlıkların ve usulsüzlüklerin üstü ekonomik büyüme ile kapatılıyor.

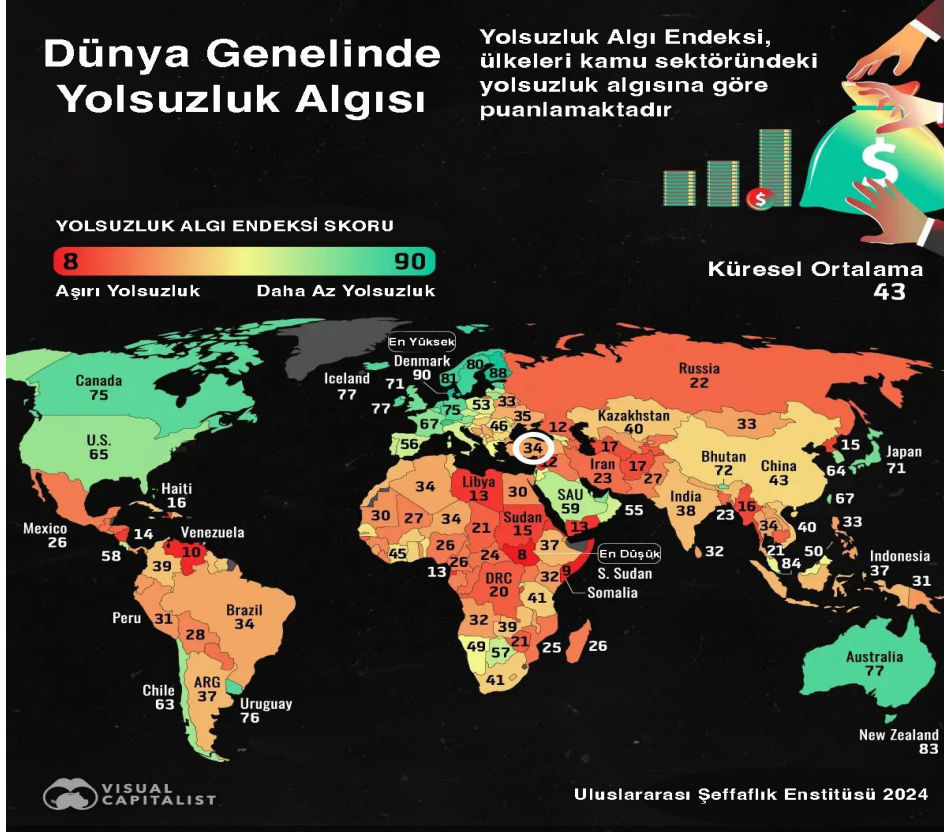
Bilgine'ye soruldu:



Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) ile Gayrisafi Milli Hasıla (GSMH) arasındaki fark nedir?

Her ikisi de ekonomik faaliyetlerin ölçümüyle ilgilidir. Ancak aralarında kapsam farkı mevcuttur. GSYH, bir ülkede (ülkenin siyasi sınırları içinde) ve belirli bir zaman diliminde üretilen tüm mal ve hizmetlerin parasal değeriyle ilgilidir. GSMH ise daha geniş kapsamlıdır ve yurt içinde yaratılan gelirlere ilave olarak ülke yurttaşlarının yurt dışında elde ettiği gelirleri de kapsar.

Yolsuzluk Algı Endeksi'nde Türkiye'nin Yeri



açan 2017'deki Anayasa değişikliğinden bu yana 26 puan (81'den 107'nci sıraya) geriledi. (Corruption Perceptions Index, <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>, 7 Mart 2025). Rapor Türkiye'deki bu gerilemeyi yolsuzluk algısının artması ve bunun nedenini de demokrasiden uzaklaşma ve aşırı güvenlikçi politikalara yönelme olarak açıklıyor. Nitekim Türkiye'nin, bir başka endeks olan Dünya Barış Endeksi'nde 167 ülke arasında 145'inci sırada, Kadın, Barış ve Güvenlik Endeksi'nde 177 ülke arasında 99'uncu sırada yer alıyor olması bu savı destekliyor.

Organize Suçlar ve Türkiye

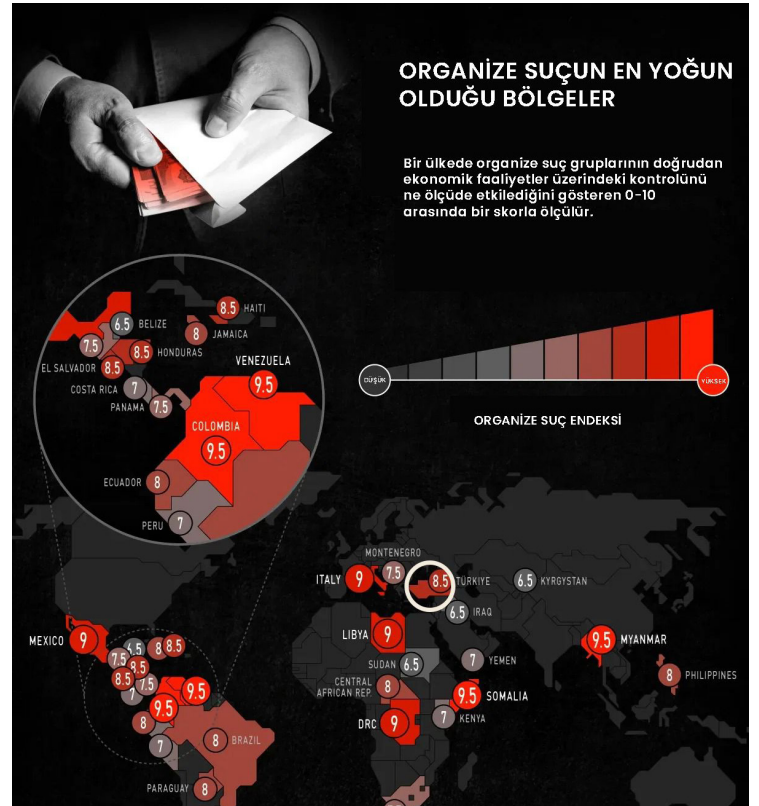
Bu endeks, organize suçun nedenlerine ilişkin kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısı sunan

"Uluslararası Şeffaflık Enstitüsü" adlı uluslararası bir kuruluş her yıl düzenli olarak 'Yolsuzluk Algı Endeksi' yayınlıyor. Bu, dünya çapında 180 ülke ve bölgede kamu sektöründe algılanan yolsuzluk düzeylerini ölçen bir endeks. En sonuncusu 2025 yılının ocak ayında yayımlandı. Endeks ülkeleri; 0 (çok kirli) ila 100 (çok temiz) arasında puanlandırıyor. Dünya ortalaması 100 puan üzerinden 43 puan. Yani kapitalizmin yolsuzluklar konusundaki karnesi genel olarak kötü.

Türkiye ise 34 puan gibi oldukça düşük bir puan ile 180 ülke arasında 107'nci sırada yer alıyor. Bu puan Sahra Altı Afrika Bölgesindeki ülkelerin ortalama puanı olan 32 puandan sadece 2 puan yukarıda. Dahası Türkiye, bu endekste son 12 yıldır ciddi bir gerileme yaşıyor. Öyle ki 10 yılda puanı 16 puan (50'den 34'e) ve endeksteği yeri Partili Cumhurbaşkanlığı Sisteminin önünü

bir endeks. Birleşmiş Milletler üyesi 193 ülkenin tamamını, bir yandan suçun kapsamı ve ölçeği, diğer yandan da organize suç faaliyetlerine karşı koyma ve bu faaliyetlerle mücadele etme kabiliyetleri açısından değerlendiriyor. Son endeks (2023), dünya nüfusunun %83'ünün organize suç oranının yüksek olduğu koşullarda yaşadığını ve bu suçların küresel çapta arttığını gösteriyor.

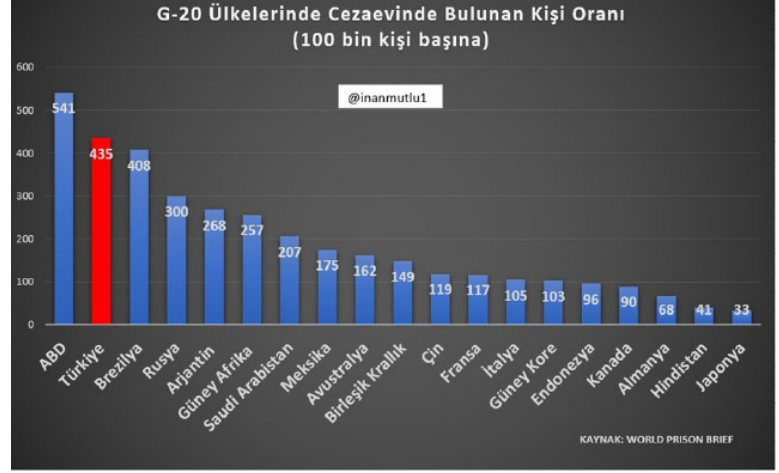
Bu endekste Türkiye, toplam 178 ülke arasında 14'üncü sırada yer alıyor. Yani 10 üzerinden 7,03 puan ile ülke, "organize suçların en yaygın, buna karşılık devlet direncinin en zayıf olduğu (3,5 puan) bir konumda bulunuyor (yüksek suç-düşük direnç). Türkiye'nin üzerinde, daha kötü durumda İran, Honduras, Suriye, Afganistan, Irak, Meksika ve Kolombiya gibi ül-



keler yer alıyor. Listenin sonlarında demokrasilerin en güçlü olarak işlediği, hukukun üstünlüğünün olduğu ve görece olarak gelir eşitliğinin sağlandığı Finlandiya, Danimarka, İsveç, Yeni Zelanda ve Küba gibi ülkeler var.

Ayrıntıya bakıldığında; Türkiye 'suç piyasaları'nda 12'nci sırada yer alırken, en yüksek puana 9,0 ile 'insan kaçakçılığı' ve 8,5 ile 'silah kaçakçılığı'nda sahip. 'Suç aktörleri sıralaması'nda 16'ncı sırada yer alıyor. Ancak bunun alt açılımında en yüksek puanlara 9,0 ile 'devlet destekli suç aktörleri' ve 8,5 ile 'mafya tarzı gruplar' sahipler. (*Global Initiative Against Transnational Organized Crime, Global Organized Crime Index 2023, May 2024, s. 209-236*).

Türkiye cezaevlerinde bulunan kişi oranında G-20 ülkeleri arasında 2'inci ve dünyada 11'inci. Her 100,000 kişiden 435'i cezaevinde!



Sistemik yolsuzluklar ve organize suçun kontrolsüz büyümesi, yalnızca daha fazla yasa dışı faaliyete ve daha düşük kamu güvenliğine yol açmıyor, aynı zamanda demokrasilere de zarar veriyor. Politikacıların ve bir kısım yargının, hukukun üstünlüğünü tanımaması ve yaygın cezasızlık kültürü yasa dışı davranışların giderek daha büyük bir toplum tarafından kabul görmesine, da bu toplumsal bir çürümeye yol açıyor.

Patronlara Yeni Destek Yolda!

Yıl	Kefalet Hacmi (Milyar TL)	% Artış
2017	191	-
2020	515	%170
2023	747	%45
2025 Şubat	777	%4

Mart ayında 41 milyar TL'lik yeni 9 KGF paketi yürürlüğe girecek

KGF desteği faiz indiriminden sonra devreye girecek. ([Ekonomim.com](https://ekonomim.com) - 4 Mart 2025)

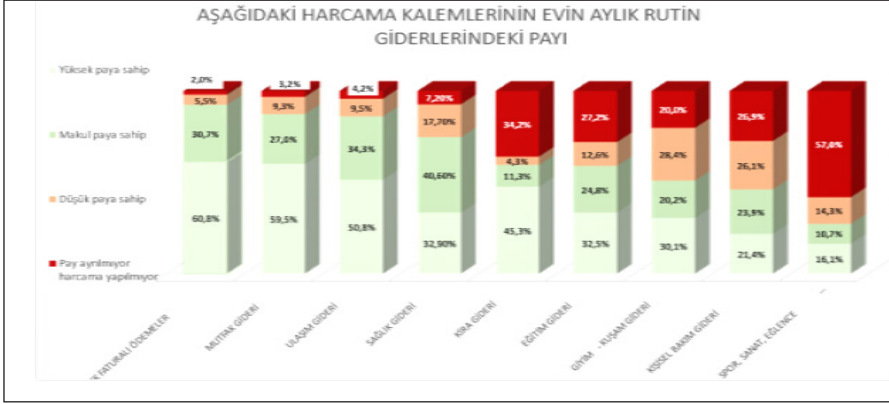
Ekonomik faaliyetlerin yavaşladığı ve bankaların özel sektöre kredi vermeye gönüllü olmadığı dönemlerde, likidite sıkışıklığını gidermek için Kredi Garanti Fonu (KGF), ticari bankaların özellikle de KOBİ'lere vereceği kredilere kefil oluyor. Böylece bu tür işletmelerin finansmana erişiminin kolaylaştırıldığı ileri sürülüyor. KGF'nin ortaklık yapısında, %28 TOBB ve %28 KOSGEB hissesi ile 29 bankanın her birinin %1,4 paylık hissesi bulunuyor.

Son 8 yılda böyle firmalara kullandırılan 926 milyar TL'lik kredinin 777 milyar TL'lik kısmına "Hazine Kefaleti" verildi. 2017 yılında kullandırılan Hazine kefaleti 191 milyar TL iken, 2020'de 515 milyar TL'ye (yaklaşık %169 artış); 2023'te 747 milyar TL'ye (yaklaşık %49 artış) ve 2025 Şubat itibarıyla 777 milyar TL'ye ulaştı. KGF kefaletlerinin yaklaşık %95'i Hazine tarafından, kalanı ise KGF'nin kendi kaynaklarından veriliyor. KGF kimi zaman seçim döneminde oy kaygısı ile kimi zaman siyasal veya ekonomik bir krizin ardından ekonomiyi ayakta tutabilmek için devletin ilk kullandığı araçlardan biri. KGF sistemine gönderilen kredi dosyaları için firmalardan teminat alınmadığı gibi, firma için yeni bir inceleme yapılmıyor, sadece SGK borcu olmaması gibi temel bazı kriterler dikkate alınıyor. Kefalet verilen kredilerin faizlerine bankalar karar veriyor. Genel uygulama böyle olmakla birlikte, belirli projelere özel olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı doğrudan faiz desteği ya da faiz ödemesiz dönem gibi kolaylıklar sağlayabiliyor. Fir-

ma krediyi geri ödeyemediğinde bu ödemeyi Hazine üstleniyor.

Bu kredilerin çok büyük bir kısmı kamu bankalarınca veriliyor. Dolayısıyla iktidarın etkisi altında yandaş firmalara KGF teminatlı haksız kredi verilmesi ciddi bir sorun. Bu bir yandan firmalar arasında haksız bir rekabete neden olurken, diğer yandan gerçekte kredi borcunu ödeme gücü ya da niyeti olmayan firmaların neden olduğu zarar Hazine dolayısıyla vergi mükellefleri tarafından ödeniyor. Kısaca, bu uygulamada iki yönden sakıncalı: (i) Siyasal iktidara yakın firmalar kamu bankaları ve KGF kefaletleri aracılığıyla fonlanıyor. Bu da firmalar arasında haksız rekabete ve usulsüz sermaye transferine ve zenginleşmeye neden oluyor. (ii) Normalde finansal yetersizlikleri nedeniyle bankalar tarafından kredilendirilemeyecek durumda olan firmalara da bu krediler kullandırılarak bankaların bilançoları düzeltiliyor. Tüm bu işlemlerin riski de KGF'ye ve dolayısıyla Hazine'ye ve halka yükleniyor.

Tez-Koop-İş Sendikası Üyeleri Yaşam Koşulları Araştırması

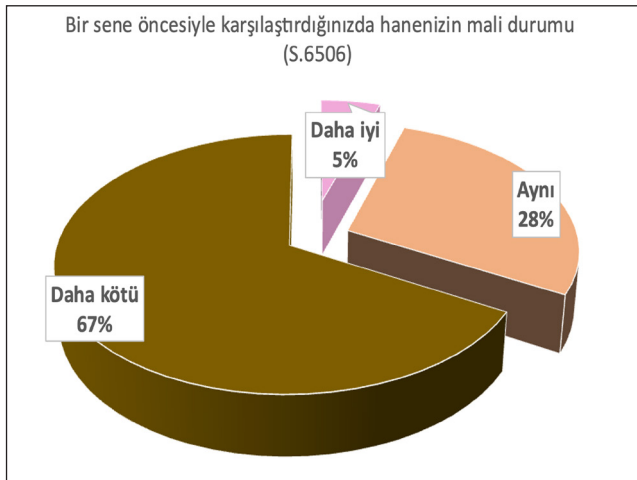


İşçi Sınıfı Her Geçen Yıl Yoksullaşılıyor; Umut Yerini Karamsarlığa Bırakıyor

Sendikamızın üyelerinin yaşam koşullarını ortaya koymak amacıyla yürütülen “Tez-Koop-İş Sendikası Üyelerinin Yaşam Koşulları Araştırması” tamamlandı. Dijital iletişimin sunduğu olanaklar kullanılarak Bilgisayar Destekli Ağ Görüşmesi tekniği ile gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında 6 bin 500 üyemize ulaşıldı. Araştırmaya katılanların çoğunluğu erkek (%65), evli (%62), genç-orta yaş aralığındaki (26-45 yaş aralığı %69,9) üyelerimizden oluşuyor. Ücretli çalışmaya başlama yaşı ortalama 20 iken katılımcıların %10'u, 15 yaş ve öncesinde çalışmaya başlamış; dolayısıyla çocuk işçiliğini deneyimlemiş olan kişiler. Eğitim düzeyleri görece yüksek olan sendika üyesi katılımcıların %31'i üniversite, %20'ye yakını meslek yüksek okulu, %39,6'sı lise, %8,7'si ise ilköğretim mezunu.

Yaşam maliyeti krizinin sendikaların öncelikli gündemlerinden birini oluşturması gerekliliği araştırmanın öne çıkan bulgularından biri

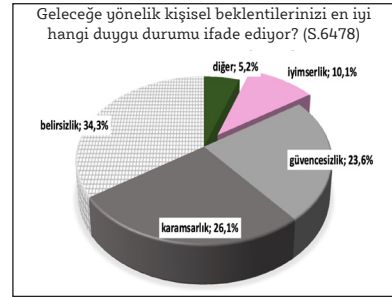
Sendika üyesi işçilerin önemli bir bölümü yaşam kalitelerinden, sağlıklı beslenme ve sosyal etkinliklerden vazgeçmek zorunda kaldıklarını belirtiyor. Hanehalkı harcamalarında en büyük pay faturalar, mutfak giderleri, ulaşım, sağlık ve kira giderleri gibi zorunlu ihtiyaçlara ayrılıyor. Katılımcıların %57'si, bu zorunlu harcamalar sonrasında spor, sanat, eğlence ve kişisel bakım gibi sosyal yaşamın gereklerine ulaşmakta zorlandıklarını belirtiyor.



Ücret gelirlerine ilişkin bulgular, sendika üyesi işçiler için dahi ücretin refah ve tasarruf kaynağı **olmaktan çıktığını gösteriyor**

Katılımcıların %67'si, hanelerinin mali durumunun bir yıl içinde daha kötüye gittiğini belirtirken hanenin toplam aylık geliri ile geçimini kolaylıkla sağlayamadığını belirtenlerin oranı %57 olarak karşımıza çıkıyor.

Ücret geliri ile ay sonunda birikim yapamadığını söyleyenlerin oranı ise %95,6 ile katılımcıların neredeyse tamamını oluşturuyor.



Tüm bunlar, katılımcıların geleceğe yönelik duygu durumuna da yansıyor. Araştırmaya katılanların büyük bölümü geleceğe yönelik beklentilerini, belirsizlik, karamsarlık ve güvencesizlik duygularıyla ifade ediyor.

Tez-Koop-İş Sendikası Üyeleri Yaşam Koşulları Araştırması, sendikalı işçilerin dahi yoksullaştığı bu dönemde, bütün sendikalara tarihsel ve gerçek sorumluluklarıyla yüzleşerek örgütlü işçi sınıfının mücadele gücünü harekete geçirmeleri gerektiğini hatırlatıyor; sendikaların gerek üyelerle bağlarını güçlendirerek gerekse örgütsüz işçileri örgütleyerek emek, demokrasi ve barış mücadelesinde birleşmesinin önemini ortaya koyuyor.

Aşırı Vergi Sadece Ekonomiyi Değil İnsanı da Öldürüyor!

Yıllar	Petrol ve Doğalgazdan alınan ÖTV (Bin TL) (a)	Motorlu Araçlardan alınan ÖTV (Bin TL) (b)	Alkolden alınan ÖTV (Bin TL) (c)	Tütünden alınan ÖTV (Bin TL) (d)	Kolah Gazozlardan alınan ÖTV (Bin TL) (e)	Dayanıklı Tüketim Mallarında alınan ÖTV (Bin TL) (f)	Toplam ÖTV (Bin TL) g=a+b+c+d+e+f	Önceki yıla göre ÖTV tahsilatındaki artış oranı (h)	Toplam vergi tahsilatı (Bin TL) (k)	ÖTV tahsilatının toplam vergi geliri içindeki payı m=(g/k)*100
2024	398.047.078	537.587.500	104.995.778	309.250.519	11.898.958	89.482.415	1.451.262.248	56%	7.304.863.000	20%
2023	172.835.000	441.232.000	69.040.000	176.590.000	8.304.000	60.188.000	928.189.000	121%	4.500.866.000	21%
2022	76.765.023	167.141.619	43.702.394	101.275.219	4.170.968	26.736.434	419.791.658	104%	2.353.437.651	18%
2021	31.292.149	66.371.885	22.785.401	67.619.763	1.972.500	15.347.619	205.389.317	-1%	1.164.988.132	18%
2020	69.009.462	46.596.296	16.464.057	61.801.432	1.341.354	12.069.982	207.282.583	41%	833.250.502	25%
2019	60.996.638	13.807.149	14.714.743	50.358.402	1.022.123	6.234.986	147.134.041	10%	673.859.718	22%
2018	55.593.473	17.327.830	12.401.893	42.724.573	859.208	4.998.006	133.904.983	-3%	621.536.356	22%
2017	63.602.587	22.017.408	10.012.631	37.426.851	402.715	4.877.178	138.339.370	15%	536.617.206	26%
2016	56.296.381	18.872.615	7.903.644	32.235.133	361.516	4.726.061	120.395.350	14%	459.001.741	26%
2015	50.829.553	17.026.579	6.797.293	26.968.709	344.770	3.955.781	105.922.685	16%	407.818.455	26%
2014	45.628.139	12.850.802	5.888.632	23.024.332	310.659	3.392.471	91.095.035	7%	352.514.457	26%
2013	45.158.151	10.564.665	5.196.165	21.326.764	299.479	2.916.325	85.461.549	19%	326.169.164	26%
2012	35.934.622	8.408.972	4.642.864	19.975.803	276.449	2.466.816	71.705.526	12%	278.780.848	26%
2011	33.572.623	8.567.837	3.856.415	15.850.168	280.991	2.057.748	64.185.782	12%	253.809.179	25%
2010	31.697.176	6.192.786	2.868.288	14.784.461	221.356	1.521.054	57.285.121	31%	210.560.388	27%
2009	25.524.959	3.352.689	2.134.395	11.546.093	212.317	849.341	43.619.794	4%	172.440.423	25%
2008	23.941.458	3.804.892	1.986.817	10.888.211	205.102	1.005.243	41.831.723	7%	168.108.960	25%
2007	22.051.751	4.293.326	1.889.360	9.646.527	184.582	1.044.959	39.110.505	6%	152.835.111	26%
2006	20.550.743	4.138.481	1.897.552	8.918.380	446.112	974.907	36.926.175	11%	137.480.292	27%
2005	19.398.033	4.274.479	1.509.000	7.124.000	324.000	715.778	33.345.290	25%	119.627.685	28%
2004	15.751.124	2.750.634	1.298.000	6.125.000	279.000	444.303	26.648.061	18%	100.373.286	27%
2003	15.098.371	1.545.196	959.000	4.525.000	206.000	267.451	22.601.018	54%	82.491.122	27%
2002	11.237.776	737.073	432.000	2.036.000	93.000	93.918	14.629.767	-	60.355.987	24%

@prof_bati

Ankara'da sahte içkiden hayatını kaybedenlerin sayısı 81'i buldu. Sahte içkiye yönelimin en büyük nedeni alkollü içkilere uygulanan ağır vergi sonucunda hızla artan fiyatlar. Öyle ki son 20 yılda (2005-2024); alkollü içeceklerden yaklaşık 46 milyar dolar, tütün ve tütün mamullerinden 175 milyar dolar olmak üzere toplam 221 milyar dolarlık Özel Tüketim Vergisi alındı (ÖTV). (<https://t24.com.tr/yazarlar/murat-bati/olumlerin-nedeni-otv-mi-10-subat-2025>)

Sigarada süper ÖTV

15 Mart tarihli Resmi Gazete'de yer alan 9583 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile sigaralar ile bazı tütün mamullerinde (nispi) ÖTV oranı %53,5'ten %50'ye düşürülürken maktu ÖTV tutarı 8,3896 liradan 10,500 liraya yükseltildi.

di. Kısaca bugün 75 TL'ye satılan bir paket sigaranın %80,66'sı yani 65 TL'si ÖTV ve KDV'den oluşuyor.

Gelir vergisi tahsilatı içinde ücretlilerin payı 2024 yılında %65'lere çıktı!

Geçen yıl toplanan vergilerin nerdeyse %70'ini emekçiler, halk; KDV, ÖTV, ÖİV biçimindeki dolaylı vergilerle ödedi. Keza Gelir Vergisinin de yaklaşık %65'i yine emekçilerden yapılan kesintilerle tahsil edildi. Gelir Vergisi stopajındaki artış %123'e ulaşırken, Kurumlar Vergisindeki artışın %10 ile sınırlı kalması da vergi yükünün ağırlıklı olarak emekçilerin üzerine bindirildiğinin bir kanıtı.

Patronlara verilen cömert teşviklere devam

Diğer yandan, 'Kur Korumalı Mevduat'ın (KKM) neden olduğu zarar 833 milyar TL olarak açıklandı. Geçen yıl zirve yaparak 3,5 trilyon TL'lik bir büyüklüğe erişen KKM, büyük servet sahiplerini daha da zengin yaparken, bu gelirlerden gelir ve kurumlar vergisi de alınmadığından ortaya çıkan zararını halk daha fazla vergi ödeyerek karşıladı.

Buna karşılık işverenlere yapılan vergisel destekler sürüyor. 'Asgari ücretli için işverene SGK primi desteği' 700 TL'den 1,000 TL'ye yükseltildi. Üstelik bu destek işsizlere destek olması gereken İşsizlik Sigortası Fonu tarafından veriliyor. Bu yıl ayrıca "İstihdamı Koruma Destek Programı" adı altında imalat sanayinin emek yoğun sektörlerinde iş gücünün korunmasına katkı sağlamak gerekçesiyle KOSGEB tarafından verilen işçi başına geri ödemesiz olarak yıllık, 30 prim gün için 2.500 TL destek verilecek. İmalatçılar dışında SGK primi indirimi 4 puana indirildi. Ancak birçok sektörde 5 puanlık

15 Mart öncesi 1 paket (20 adet) sigarada ÖTV ve KDV hesabı							15 Mart ve sonrası 1 paket (20 adet) sigarada ÖTV ve KDV hesabı							Vergi yükündeki değişim azalma k-h
Bir sigara paketinin (20 adet) perakende satış fiyatı (TL) (a)	Nispi ÖTV (TL) (b)	Maktu ÖTV (TL) (c)	Toplam ÖTV (TL) (d) =b+c	Toplam KDV (TL) (e) = (a/120)*20	Toplam vergi (TL) (f) =d+e	Toplam verginin satış fiyatına oranı (h) =f/a	Bir sigara paketinin (20 adet) perakende satış fiyatı (TL) (a)	Nispi ÖTV (TL) (b)	Maktu ÖTV (TL) (c)	Toplam ÖTV (TL) (d) =b+c	Toplam KDV (TL) (e) = (a/120)*20	Toplam vergi (TL) (f) =d+e	Toplam verginin satış fiyatına oranı (k) =f/a	
91	%53,5	8.3896	57,0746	15,1667	72,24127	79,3860%	91	%50	10,5	56	15,1667	71,1667	78,2051%	-1,1809%
90	%53,5	8.3896	56,5396	15	71,5396	79,4884%	90	%50	10,5	55,5	15	70,5	78,3333%	-1,1551%
89	%53,5	8.3896	56,0046	14,8333	70,83793	79,5932%	89	%50	10,5	55	14,8333	69,8333	78,4644%	-1,1288%
88	%53,5	8.3896	55,4696	14,6667	70,13627	79,7003%	88	%50	10,5	54,5	14,6667	69,1667	78,5985%	-1,1018%
87	%53,5	8.3896	54,9346	14,5	69,4346	79,8099%	87	%50	10,5	54	14,5	68,5	78,7356%	-1,0743%
86	%53,5	8.3896	54,3996	14,3333	68,73293	79,9220%	86	%50	10,5	53,5	14,3333	67,8333	78,8760%	-1,0460%
85	%53,5	8.3896	53,8646	14,1667	68,03127	80,0368%	85	%50	10,5	53	14,1667	67,1667	79,0196%	-1,0172%
84	%53,5	8.3896	53,3296	14	67,3296	80,1543%	84	%50	10,5	52,5	14	66,5	79,1667%	-0,9876%
83	%53,5	8.3896	52,7946	13,8333	66,62793	80,2746%	83	%50	10,5	52	13,8333	65,8333	79,3173%	-0,9573%
82	%53,5	8.3896	52,2596	13,6667	65,92627	80,3979%	82	%50	10,5	51,5	13,6667	65,1667	79,4715%	-0,9263%
81	%53,5	8.3896	51,7246	13,5	65,2246	80,5242%	81	%50	10,5	51	13,5	64,5	79,6296%	-0,8946%
80	%53,5	8.3896	51,1896	13,3333	64,52293	80,6537%	80	%50	10,5	50,5	13,3333	63,8333	79,7917%	-0,8620%
79	%53,5	8.3896	50,6546	13,1667	63,82127	80,7864%	79	%50	10,5	50	13,1667	63,1667	79,9578%	-0,8286%
78	%53,5	8.3896	50,1196	13	63,1196	80,9226%	78	%50	10,5	49,5	13	62,5	80,1282%	-0,7944%
77	%53,5	8.3896	49,5846	12,8333	62,41793	81,0623%	77	%50	10,5	49	12,8333	61,8333	80,3030%	-0,7592%
76	%53,5	8.3896	49,0496	12,6667	61,71627	81,2056%	76	%50	10,5	48,5	12,6667	61,1667	80,4825%	-0,7232%
75	%53,5	8.3896	48,5146	12,5	61,0146	81,3528%	75	%50	10,5	48	12,5	60,5	80,6667%	-0,6861%
74	%53,5	8.3896	47,9796	12,3333	60,31293	81,5040%	74	%50	10,5	47,5	12,3333	59,8333	80,8559%	-0,6481%

@prof_bati

SGK primi indirimi devam ediyor. Bu indirim açısından imalat sektöründe Nace Rev.2 C (İmalat) kısmında yer alan iş kolları dikkate alınıyor. (7538 sayılı Torba Kanun 15/01/2025)

Faiz geliri elde edenlere desteğe devam

Borsa'dan elde edilen gelirlerden, bazı yatırım fonlarından ve Hazine tarafından ikraz edilen devlet tahvil ve hisse senetlerinden elde edilen gelirlerden sıfır vergi alınması uygulaması 30 Nisan 2025'e kadar uzatılırken, bankalar-

daki mevduatlardan alınacak Gelir Vergisi oranı en fazla %15 olacak şekilde yükseltildi. (193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67'nci Maddesinde Yer Alan Tevkifat Oranları Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı).

Dünya Kadınlar Günü'nde Türkiye'de Her 3 Kadından Sadece 1'i İşgücüne Katılıyor!

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde Türkiye'deki Kadınların Durumu

Gösterge	Türkiye Değeri	Küresel Ortalama	Türkiye'nin Sıralaması
Eğitim (Yıl)	7.6	8.1	101
İstihdam (%)	30	50	169
Cep Telefonu Kullanımı (%)	96	83	43
Parlamentoda Kadın Temsili (%)	17	26	123
Yasal Ayrımcılığın Olmaması (0-100)	73	76	94
Doğumda Anne ölüm oranı (100,000'de)	17	133	56
Erkek çocuk tercih oranı (1.05 doğal oran)	1,05	1,07	1
Partner (Eş, vs.) Şiddeti (%)	11	11	58
Kendini güvende hissetme (%)	60	61	96
Kadınlara yönelik siyasal şiddet (100,000'de)	0.1	0.1	79

(Kaynak: Georgetown Institute for Women, Peace and Security (GIWPS))

Dünya Bankası'na göre, dünyanın bazı ülkelerinde kadınların iş gücüne katılım oranları (2023 yılı) şöyle bir görünüm sergiliyor:

İsveç: %63,4; Kazakistan: %63,2; Avustralya: %61,5; Kanada: %61,1; Çin: %60,5; ABD: %56,5; Almanya: %56,4; Rusya Federasyonu: %54,5; Brezilya: %53,1; Güney Afrika: %52,4; Bangladeş: %37,0; Türkiye: %35,3; Suudi Arabistan: %34,5; Libya: %34,8; Hindistan: %32,7; Sudan: %27,9; Tunus: %26,9; Moritanya: %26,8; Pakistan: %24,5; Somali: %21,2; Fas: %19,8; Cezayir: %16,8; Mısır: %16,5; İran: %14,4; Suriye: %14,1; Irak: %11,4; Afganistan: %4,8.

(<https://genderdata.worldbank.org/en/indicator/sl-ıf-acti-zs> (8 Mart 2025)).

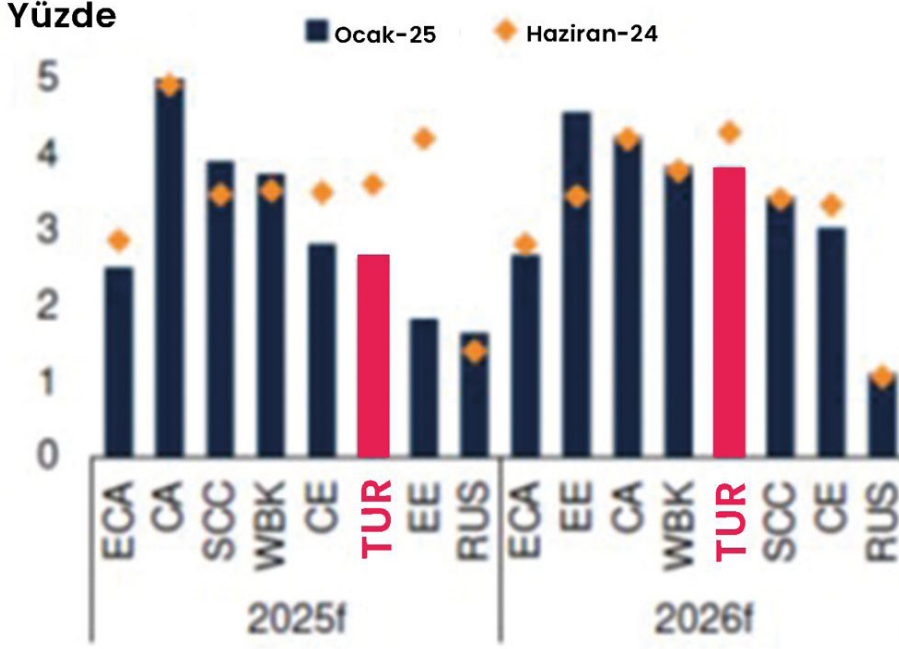
Kısaca az gelişmiş ekonomilerde ve daha baskıcı-otoriter rejimlerde kadınların işgücüne katılım oranları ortalamadan çok altında seyrediyor. TÜİK'e göre işgücüne katılım oranı 2025 Ocak ayında kadınlarda %36,7 ve erkeklerde %71,0 oldu. Bu yüzden de Türkiye'de kadınların istihdam oranı (%32,2), erkeklerinkinin (yüzde 66,9) yarısından az. Kısaca kayıt dışı çalışanlar dışa-

rıda tutulursa, kadınların yaklaşık üçte ikisi ekme parası için dahi dışarı çıkmıyor ya da çıkmıyor. (İşgücü İstatistikleri, Ocak 2025, <https://data.tuik.gov.tr>, 28 Şubat 2025).

Bir başka anlatımla, çalışmak isteyen az olanın ya da çalışmak istese de çalışmak için işgücü piyasasına katılamayan kadınların resmi işsizliği de olması gerekenden az çıkıyor, kadınların işgücüne katılım oranının çok düşük olması kadın işsiz sayısını olduğundan daha düşük gösteriyor. Böylece Ocak 2025 için gerçek kadın işsiz sayısı da TÜİK'in verdiği rakam olan 1 milyon 488 binin çok üzerinde olmalı. Zira TÜİK Bülteninde işgücüne dahil edilmeyen kadın sayısı 21 milyon 146 bin olarak belirtiliyor. Ayrıca Genel İşsizlik Oranı (manşet işsizlik) %8,4 iken, bu oran erkeklerde %6,5 ve kadınlarda %12,1. Yani genel olarak kadın işsiz sayısı erkek işsiz sayısının iki katı civarında.

Geleceğe İlişkin Küresel Ekonomik Beklentiler İyimser Değil!

GSYH Büyüme Tahmini



Ocak ayında yayınlanan Dünya Bankası'nın Küresel Ekonomik Beklentiler Raporuna göre, "küresel büyümenin 2025-2026 yıllarında %2,7'de sabit kalması bekleniyor. Bu rakam, Covid-19 pandemisi öncesi on yıllık ortalama oran olan %3,1'in altında. (*Global Economic Prospects. World Bank Group, <https://www.worldbank.org/ext/en/home> (January 2025).*)

Böylece küresel ekonomi, sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı teşvik etmek için yeterli olmayacak bir oranda büyüyecek. Yükselen piyasa ekonomileri ve az gelişmiş ekonomilerse 21.Yüzyılın ikinci çeyreğine, gelişmiş ekonomileri yakalamakta güçlük çecekleri bir yörüngede kişi başına gelirlerle girmeye hazırlanıyor. Düşük gelirli ülkelerin çoğu 2050 yılına kadar orta gelirli ülke statüsüne geçemeyecek.

[mes, 17 Aralık 2024](https://www.worldbank.org/ext/en/home)).

İklim değişikliği, yakın vadeli büyüme beklentileri için önemli bir risk teşkil etmesinin yanı sıra, küresel kalkınmanın önündeki en kapsamlı uzun vadeli zorluklardan biri olarak karşımıza çıkıyor. Kademeli ısınma ve doğal afetlerin artan sıklığının olumsuz ekonomik etkileri olacak. Kısa vadede, iklim değişikliğinin doğrudan etkileri, altyapı hasarı, tarımsal kayıplar ve kuraklık, sel ve fırtınaların neden olduğu emtia fiyatlarındaki artışlarla ilişkili makroekonomik şoklar şeklinde olabilir.

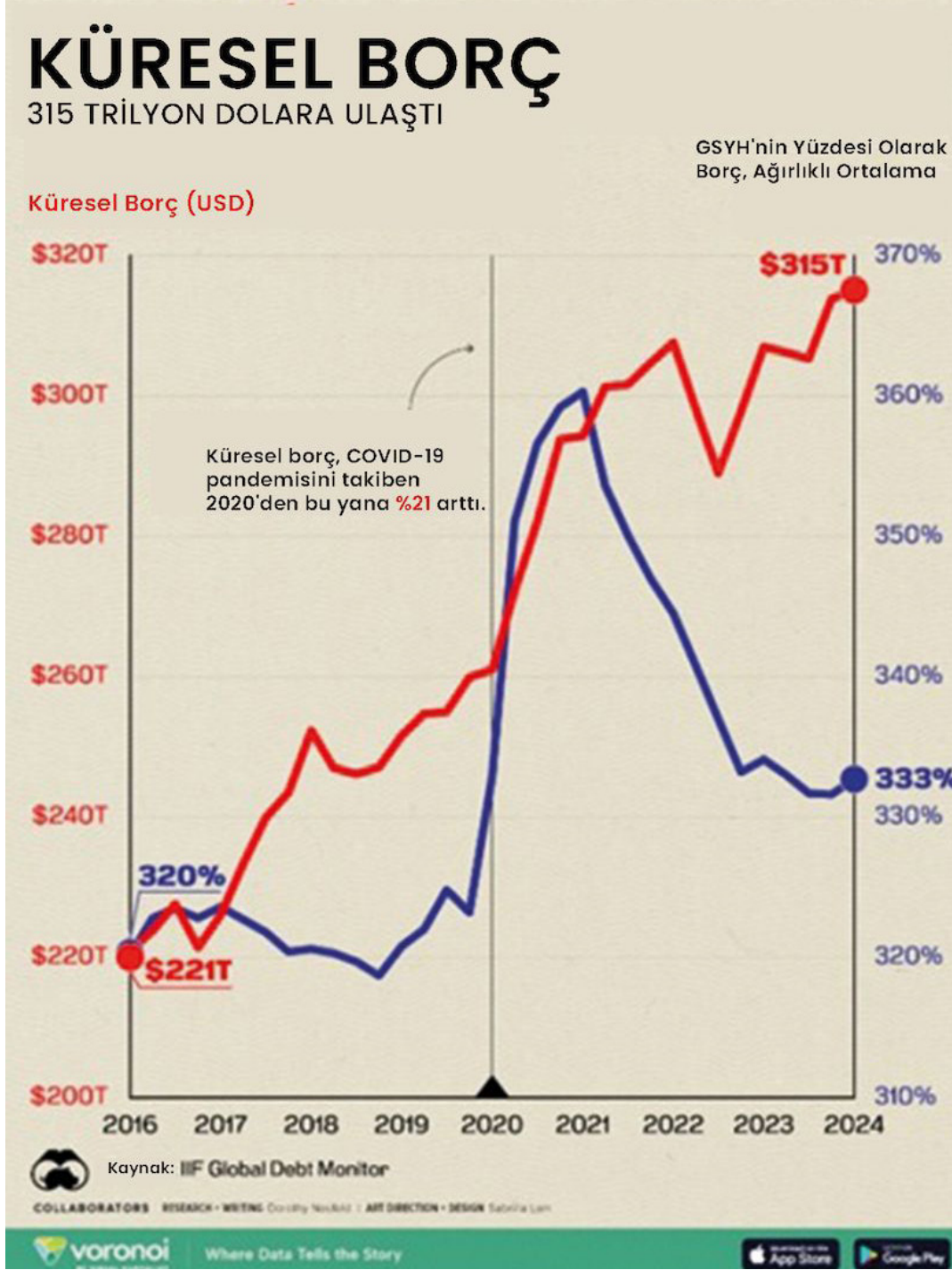
İklim değişikliğine bağlı riskler, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Avrupa ve Merkezi Asya ülkeleri için önemli bir sorun olmaya devam ediyor. Bölge nüfusunun yaklaşık %21'i kuraklığa maruz kalıyor ve bu oran dünyadaki en yüksek oranlardan biri. Bu ülkeler nehir taşkınlarının, mısır ve buğday üretimini etkileyen kuraklıkların ve artan sıcaklıklar nedeniyle artan iş gücü ısı stresinin etkisiyle artan risklerle karşı karşıya.

Keza ister ülke içi ister ülkeler arası olsun, çatışma ve savaş yaşayan az gelişmiş ülkelerin uzun vadeli yaşam standartlarını iyileştirme şansı çok az.

OECD raporunda Türkiye'de büyümenin 2025 yılında %2,6'ya gerileyerek 2020'den bu yana en düşük hızına ulaşacağı, 2026 yılında ise %3,8'e yükseleceği tahmin ediliyor. Sıkı para politikasının gecikmeli etkilerinin 2026'da azalmadan önce bu yıl büyüme üzerinde baskı oluşturması bekleniyor. Bu arada, enflasyonun (yıllık ortalama) %42 oranına düşeceği öngörülüyor.

OECD'nin son raporunda da benzer tespitler yer alıyor. Örneğin, Türkiye ekonomisi uzun zaman sonrasında ilk kez dünya ekonomisinin ortalama altında büyüyecek. Şöyle ki bu yıl dünyada ekonomik büyüme ortalamasının %3,3; buna karşılık Türkiye ekonomisinin büyümesinin %2,6 olması bekleniyor. Enflasyon beklentileri %30-63 arasında değişirken, sanayi sektöründeki küçülme süreci, geniş tanımlı işsizlik, gelir dağılımı adaletsizliği ve yoksulluk artacak. (<https://oecdecoscope.blog/resilience-in-uncertain-ti>

Küresel Borç Dağları Aştı



sında bulunuyor. Bu ekonomilerdeki toplam borç, 2024 yılında, 4,5 trilyon dolar artarak gelişmekte olan piyasaların toplam borcunu tüm zamanların en yüksek seviyesi olan GSYH'nin %245'ine çıkarttı.

Sektörel olarak, borç artışının neredeyse üçte ikisi kamu sektöründen kaynaklandı ve küresel kamu borcu 2019'da pandemi öncesinde 70 trilyon dolar iken 95 trilyon doları aştı. En büyük sorun yükselen faiz maliyetleri. Bu ekonomilerin birçoğu bu yıl 8,2 trilyon dolarlık rekor bir borcu çevirmek zorunda ve bu borcun yaklaşık %10'u yabancı para cinsinden ve bu durum finansmanın azalması halinde hızla tehlikeli bir hal alabilir. Bir de Trump yönetiminin USAID programlarında kesintiye gidilmesini de içeren ABD dış yardımlarını dondurma kararı var. IIF, bu hamlelerin borç yükümlülüklerini yönetmek için dış yardıma bel bağlayan bazı ekonomiler için büyük likidite sorunları yaratabileceğini ileri sürüyor. Özetle aşırı borçlu az gelişmiş ülkeleri (ve Türkiye'yi) zor günler bekliyor.

Küresel büyümeyi yavaşlatacak olan bir diğer faktör borç stokları. Çünkü küresel borç stoku 2024 yılında 7 trilyon dolar artışla 315 trilyon dolara ulaştı. Küresel borcun küresel GSYH'ye oranı son dört yılda ilk kez yükseldi. Yani borç nominal GSYH'den daha hızlı artarak GSYH'nin %328'ine ulaştı. Kısaca Dünya her zamankinden çok daha borçlu. Kuşkusuz bu borçlar bazı süper zenginlerin ve zengin ülkelerin de alacağını (servetini) oluşturuyor.

Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Fransa, Hindistan ve Brezilya büyük miktarlarda yeni borç alarak bu artışa en büyük katkısı yapan ülkeler oldu. Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF), borç yükleri artmaya devam eden gelişmekte olan piyasaların büyük bir baskı altında olduğu uyarı-

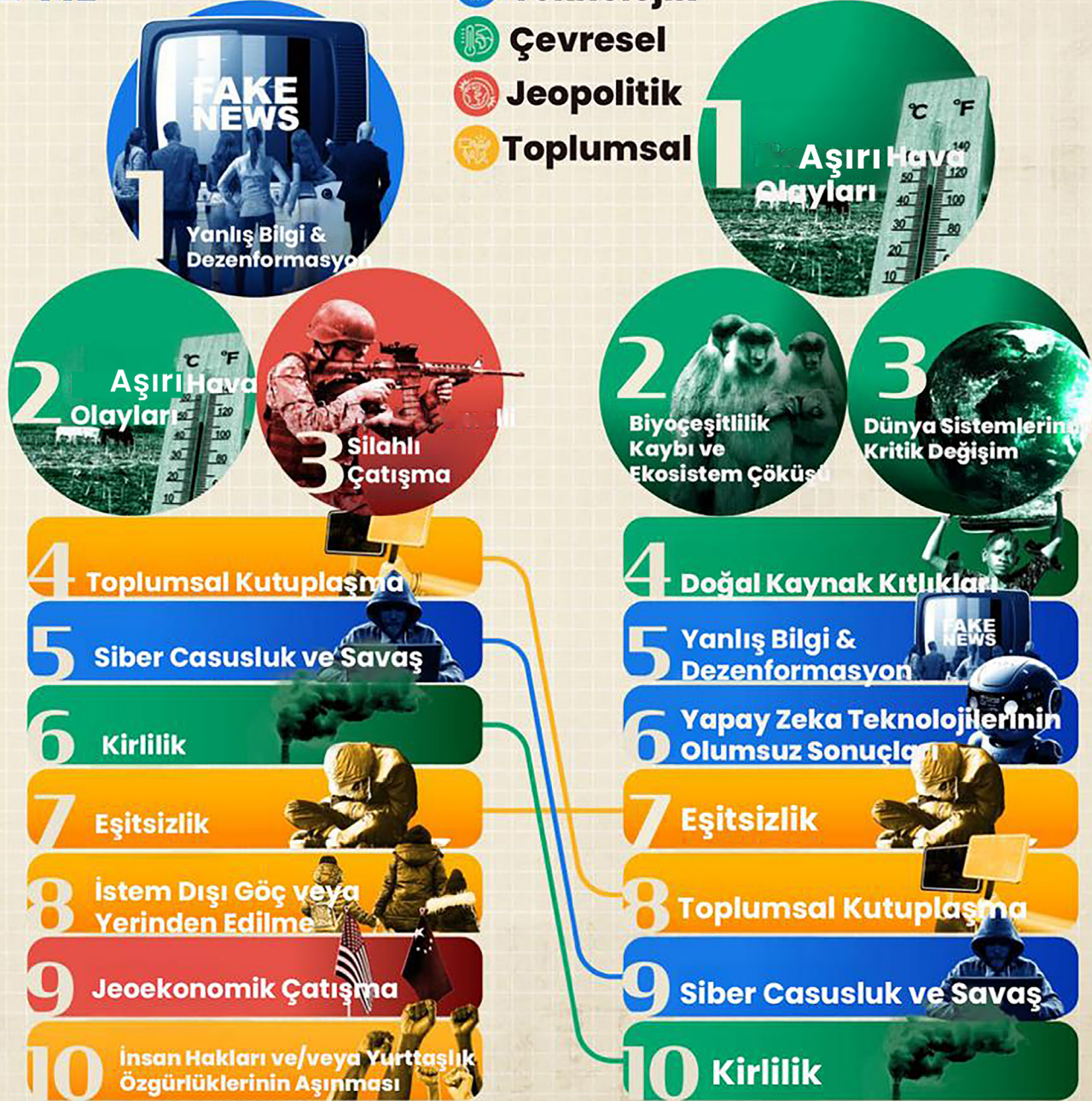
Kısa ve Uzun Vadeli En Etkili Küresel Riskler

Dünya Ekonomik Forumu, geleceğe yönelik en baskın küresel riskler konusunda 900'den fazla uzman ile anket çalışması yaptı.

Kısa Vadeli 2 YIL

Uzun Vadeli 10 YIL

-  Teknolojik
-  Çevresel
-  Jeopolitik
-  Toplumsal



Kaynak: World Economic Forum Global Risks Report 2025



Where Data Tells the Story



TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI



Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası

Tez-Koop-İş Sendikası Genel Merkezi - Mebusevleri, İller Caddesi No:7 06580 Tandoğan-Ankara

Tel: 0312 213 3444 Faks: 0312 213 3430